

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 4.

Lýsingarprísir fyri politreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísnum.

Leygardagin 23. januar 1937.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsum, brævasvarnaðum
og skrifstovnum. Telf. 143.

11. árg.

Føroya Fiskimannafelag.

25 ár síðani fyrsta ráðgeringin fór fram
millum fiskimenn og reiðarar.

Í 1911 varð felagið F. F. stovnað og kundi soleiðis í 1936 halda sína 25 ára hátíð. Hvor vítt nokur jubileumsveitsla varð hildin, er mæð ókunnugt; men frammanfyri mæð havi eg liggjandi eina snótuliga bók, sum út er komin vegna 25 ára føðingardag felagsins. Henda bókina fæst í H. N. Jacobsens bókahandli í Tórshavn. At allir fiskimenn eiga at keypa hesa bók og lesa hana er sjálvandi; men eisini onnur kunna hava gagn av at síggja, hvussu ídnir oddamenn felagsins hava verið fyrri at royna at bota um kor fiskimannans.

Tann maður, ið longest hevur verið í felagsins tænastu, er hr. R. Rasmussen, háskúlastjóri í Havn; men fram um allar má nevast hr. S. P. úr Konoy, lærari í Gøtu.

Hin 25. í hesum mánaði verða 25 ár síðan, fyrsta ráðgeringin fór fram millum F. F. og reiðarafelagið. Hesin fundur varð hildin á Tvøroyri. Fyri F. F. mótti tann nývaldi felagsformaðurin hr. S. P. úr Konoy, sum kallaði sær til atstøðumann sýsluformannin fyri Suðuroy, hr. Johan Fr. Ludvig, nýbúgvandi í Vági.

Um henda fundin lesa vit í áðurnevndu bók soljóðandi: »Samráðingin kom í lag, og reiðarafelagið setti eina nevnd til at samráðast við formann fiskimannafelagsins um kontraktina fyri 1912. Hetta var nýggj stevna, tí til tann dag høvdu útgerðarmenninir í Føroyum havt einadomi viðvíkjandi kontraktini; nú kravdu fiskimenn at koma við upp í leikin. Tað var nokk ikki frítt fyrri, at summir av teim eldru útgerðarmannunum hildu hetta vera hurtur av allari góðari leið, og serstakliga tí fiskimenninir høvdu sett ein lærara til álitisman teirra, ein mann, sum slætt ikki var fiskimaður ella sjómaður; men tó ein mann, sum var førur fyrri at orðføra seg á ein sámuligan, men so miðvísan hátt, at hann ikki var lættur at benda í orðadrátti.«

Tó at broytingarnar ikki vóru stórar tey fyrstu árinu, so var tað soleiðis, at nú høvdu fiskimenninir fingið silt egna felag, sum reiðararnir máttu rokna við og samráðast við, og á tann

hátt hava fiskimenn fingið nakað fast at halda um í staðin fyrri ta óvissu, teir fyrr vóru undirgivinir, og sum eg her skal nevna eitt dømi um:

Í 1909 høvdu fiskimenninir einki felag, og reiðararnir høvdu tí eindomi, t. v. s. teir kundu gera soleiðis sum teir funnu fyrri gott uttan at spyrja fiskimenninir, hvat teim tóktist um avgerðina. Tá skipaðu reiðararnir eina kontrakt, sum eg skal nevna nokur punktir úr.

Í hesi kontrakt sigst m. a., at »... alle Slags Udgifter til Anskaffelse af Agn og det Opbevaring om Bord fratrækkes forlods det samlede Fiskeri-udbytte«. Eftir hesum orðaljóði komu fiskimenn at luttaka í kostnaði av sild og ísi; men tað versta var, at summir reiðarar roknaðu lóður og byrsur uppí tað, ið frá skuldi trekkjast, meðan aðrir harumframt tóku fiskassar, frystupannur ja, eintá bátar inn undir tað sama.

Í grein 5 stóð millum annað: »Endvidere fratrækkes ev. Assurancepræmie, Kommission og andre Udgifter ved Salget«. Hetta var, tá fiskur var seldur uttan fyrri Føroyar.

Serstakliga orðini: »Andre Udgifter« kundu toygjast næstan so langt og breitt, sum reiðarin fann fyrri gott.

Sostatt kundi tann triðipartur, sum manningin átti, verða nóg so nógv skerdur, tá útgerðarmáðurin vildi ganga at ysta marki.

Fiskimenn vóru ofta illa tilfríðs við avrokningina, men tað bætti lítið, at teir hvør í sínum lagi klagadu; tí hvønn skuldi hann klaga til? Hann var verjuleysur, ja næstan rettsleysur. Óðrvisi, tá menn standa saman í felag, tá kunnu teir seta síni krav fram. Fiskimenn eiga meg, bert teir standa saman. Teir kunna eisini fáa sær ræðið í landi okkara, bert teir tekna seg sum limir av Føroya javnaðarflokki.

Enn náða afturhaldsmenn á Føroya lögtingi; tí kunna útlendskir privatkapitalistar leggja Føroya land undir seg og draga til sín tað gullið, sum fiskimenn váða lívið eftir, meðan fiskimenninir og teirra konur og børn sita svong og kold.

Einaferð má okkara fiskimaður fáa eyguni upp fyrri tí, at hann má gerast limur av Føroya javnaðarflokki. Tað er líka so neyðugt sum at vera limur av fiskimannafelagum.

J. H. Danbjørg.

Dom

Í Sag Nr. 142/1936: 1) Bladet „Dagbladet“, Thorshavn, ved dets Indehaver cand. jur. L. Waagstein af Thorshavn, 2) Grosserer Chr. Holm Jacobsen, smstds., og 3) Bankdirektor Thorstein Petersen, smstds. mod Redaktør Peter Mohr Dam af Tveraa.

Thi kendes for Ret:

Indstævnte Redaktør Peter Mohr Dam af Tveraa bør for Tiltale af Sagsøgerne 1) Bladet „Dagbladet“, Thorshavn, ved dets Indehaver cand. jur. L. Waagstein af Thorshavn og 2) Grosserer Chr. Holm Jacobsen, smstds., i denne Sag fri at være.

Indstævnte bør til Statskassen bøde 500 Kr. og i Mangel af Bødens Betaling afsones Bøden med Hæfte i 30 Dage.

De ovenfor som Sigtelser betegnede Udtalelser er ubeføjede.

Indstævnte bør derhos til Sagsøgeren Nr. 3) Bankdirektor Thorstein Petersen af Thorshavn betale 500 Kr. og til samme Sagsøger betale dels 40 Kr. til Bestridelse af Udgifterne ved Dommens Kundgørelse i »Føroya Social-Demokrat« og i »Dagbladet« dels Sagens Omkostninger med 100 Kr.

Iøvrigt opheves Sagens Omkostninger.

Det idømte udredes inden 15 Dage.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

Hay-Schmidt.

A Føroya Løgtingi 1936.

Tannlæknalógin.

Winther

greiddi frá málinum, sum gongur út uppá at hin danska tannlæknalógin skal setast í gildi í Føroyum soleiðis, at bert fólk við tannlæknaprógvi skulu hava rætt at praktisera sum tannlæknar í Føroyum.

Dam:

Tað ræður sjálvandi um at tað eru dugnaðfólk, sum fáast við hetta starv. Men teir prísir, sum verða hildnir, hava verið nógv ov høgir, so høgir at fáatek

fólk heldur noyðast at lata tenninar fara enn at kunna plomhera tær. Tannlæknastarvið má vera soleiðis, at tað kemur fjóldini til gagns. Prísirnir mega vera so lagaligir sum møgult.

Henda sakin fell við aðru viðgerð.

Jardareformurin.

Patursson:

Næstan allir Føroyingar hava jørð og atgongd til torv. Ongastadni, sum eg veit um, verður hagarjørð noktad til uppdyrkingar. Henda sokallaða gráabók er kommunistisk, móti henni liggur eitt mótmæli frá 1200 undirskrivarum. Tað sum ein maður hevur arbeitt uppá, sveittað fyrri at fáa grønt, má hann ikki missa. Eftir gráu bók verða allir ótryggir. Latum okkum fáa valg uppá jarðareformin.

Djurhuus:

Ætlanin er, at bøndur skulu fáa peningin fyrri selda jørð til umvøling av teirra innmørk.

Davidsen:

Vit síggja brek í lóginu. Hon er ikki radikal nokk. Brekini kunna rættast tá vit síggja hvussu lógin virkar. Vit javnaðarmenn ynskja ikki at tarna lóginu við at fáa hana aftur til lógtingið — tvørturímóti.

Eg dugi ikki at síggja, at Patursson við nokrum rætti kann krevja valg uppá jarðareformin. Tað valið, ið var seinasta vetur, snúgvæði seg mest um jarðareformin, og móltøðumenninir av hesi lóg liðu eitt knúsandi niðurlag.

Trond Hansen:

Eg vil siga tað sama sum min partamaður Davidsen, at vit javnaðarmenn ikki vilja tarna jarðareforminum at koma ígjøgnum. Annars haldi eg, at vetrarfríðing átti at verið innferd í Føroyum saman við jarðareforminum. Jarðabrukið gevur: epli 300.000 kr., neytahald 450.000 kr., skurðseyður 450.000 kr., aðrar inntøkur 50.000 kr., tilsamans 1.250.000 kr. Hevði vetrarfríðing verið, hevði landið givið tað duplta av sær. Eg hevði eitt stykki inngyrt allan veturin, tað slóg eg 8. juni, tá lá øll onnur jørð sum hagi avbitin av seyði. 8. august slóg eg aðru ferð. Patursson talar um revolútion. Nei, hann kann vera vísur í, at varð tað revolúsjón, so slapp hann ikki at sita við 28 merkrum í jørð.

KØDCENTRALEN

TIL 173. KONGEBROEN TIL 173.

Allid i. Kl. angit Oksekød,
Paalæg og Konserver.
En Gros & En Detail.
Bygdeordrer ekspederes omg.

A. Samuelsen:

Mær dæmar ikki at tvinga vetrarfríðing ígjøgnum, best er tann fríviljiga vetrarfríðingin, tá bóndin samtykkir.

Trond Hansen:

Skal bóndin bestemma, um træðir skulu vetrarfríðast, so verður tað aldri.

„Smiril“.

Mitens:

Ferðapeningurin er minkaður vegna tær ringu tíðirnar. Farmagjaldið og postflutningur er nakað tað sama sum fyrr. Árligar inntøkur liggja um 90 tús. kr. Tað gevur eitt undirskot av o. u. 30 tús. kr.

Jacob Nielsen:

Tað ið eg ællaði at tala um, ber kanska ikki so væl til aftaná tað, ið framført er um tað stóra undirskotið ið »Smiril« gevur. Eg havi sjálvur siglt við »Smiril«, og eg veit, at manningin hevur nógv at gera og lítil løn. Eg vil biðja nevndina hugsa um hetta. Eg haldi, at undirskotið framkemur mest av tí stóra konkuransu ið er við »Smiril«. Kann einki gerast við tað. Tað er ikki rætt, at postvesinið styðjar tey fæ, ið konkurera við »Smiril«. Eisini sigla fæ, ið eru óhóskandi til flutning av ferðafólki.

Djurhuus:

Plánurin má broyast soleiðis, at »Smiril« fer norður aftur úr Suðuroy sama dag, sum hann kemur suður.

Holm Jacobsen:

Eg eigi eitt fæ sum siglur, og tað er góðkent av skipssýninum.

Trond Hansen:

Administrator sigur, at undirskotið kann ventast at verða tað sama ella stórri í framtíðini. Vórðu fraktirnar biligari, so hevði »Smiril« fingið meiri at fort, og tað sama kann sigast um ferðapeningin. Tað er ikki til gagns fyrri »Smiril«, at ferðapeningurin er hægri enn við øðrum skipum.

Danbjørg:

At »Smiril« fer norður aftur úr Suðuroy sama dag sum hann kemur suður, kann vera ógulliga gott. Men viðurskiftini eru soleiðis nú, at tey fólk í Vági,